

ELEKTRONICKÉ PODANIE V CIVILNOM KONANÍ

ELECTRONIC FILING IN CIVIL PROCEEDING

Matúš Jurena¹

Abstrakt: Príspevok sa zameriava na problematiku podania, ako jedného zo základných inštitútov a prostriedkov realizácie práv a povinností v civilnom konaní. Predmetom tohto príspevku je analýza uvedeného inštitútu so zameraním na nastupujúcu digitalizáciu a elektronizáciu v civilnom konaní a s tým súvisiace aplikačné problémy pri podpisovaní podaní kvalifikovaným elektronickým podpisom, najmä opravných prostriedkov a tzv. blanketového odvolania. Meritom príspevku je predovšetkým vymedzenie inštitútu elektronického podania v súčasnom civilnom konaní aj s aplikáciou zákona o e-Governmente s poukazom na aktuálnu rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít Slovenskej republiky. Prínosom príspevku bude analýza relevantnej a aktuálnej rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Ústavného súdu Slovenskej republiky so snahou zodpovedať právne otázky, či zlepšuje možnosť elektronického podania v civilnom konaní prístup účastníkov k spravodlivému súdnemu konaniu, alebo vytvára nové bariéry a či môže byť kvalifikovaný elektronický podpis v budúcnosti nahradený inými formami elektronickej identifikácie v civilnom procese? Závety príspevku majú praktický prínos aj de lege ferenda.

Kľúčové slová: náležitosti podania, zákon o e-Governmente, kvalifikovaný elektronický podpis, blanketové odvolanie, dovolanie.

Abstract: This article focuses on the issue of filing as one of the fundamental institutions and means of exercising rights and obligations in civil proceedings. The subject of this paper is an analysis of the aforementioned institution with a focus on the emerging digitization and electronization in civil proceedings and the related application problems when signing submissions with a qualified electronic signature, in particular appeals and so-called blanket appeals. The main merit of the article is the definition of the institution of electronic filing in current civil proceedings, including the application of the e-Government Act, with reference to the current decision-making practice of the highest judicial authorities of the Slovak Republic. The contribution of this article is an analysis

¹ Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Katedra občianskeho práva.

of the relevant and current decision-making activities of the Supreme Court of the Slovak Republic and the Constitutional Court of the Slovak Republic with the aim of answering legal questions whether electronic filing in civil proceedings improves participants' access to fair trial, or creates new barriers, and whether qualified electronic signatures can be replaced in the future by other forms of electronic identification in civil proceedings. The conclusions of the paper also have practical relevance *de lege ferenda*.

Key words: filing requirements, e-Government Act, qualified electronic signature, blanket appeal, appellate review.

Úvod

Podanie môžeme vo všeobecnosti charakterizovať ako základný typ procesného úkonu sporovej strany, v rámci ktorého dochádza k relevantnej komunikácii predovšetkým so súdom, ale aj medzi strany navzájom. Z hľadiska princípov civilného procesu ide o prejav účelnej výnimky z princípu ústnosti súdneho konania, ktorý ustupuje princípu hospodárnosti a záujmu na efektívnom a rýchlom výkone spravodlivosti.² V kontexte civilného procesu môžeme hovoriť o tzv. procesných podaniach, pričom v tomto prípade ho definujeme ako „procesný úkon účastníka konania adresovaný súdu, ktorý vykonáva v dobe, keď nie je priamo v kontakte so súdom v danom konaní“.³ V súvislosti s procesným úkonom je nutné spomenúť, že základným procesným úkonom je žaloba.⁴ Ide o úkon, ktorým žalobca nielen iniciuje začatie súdneho konania, ale zároveň v rovine procesného práva zakladá existenciu nových, procesno-právnych vzťahov medzi žalobcom a žalovaným, ako aj medzi sporovými stranami a súdom.⁵

Právnu úpravu podania a jeho druhov nájdeme zakotvenú v zákone č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). S problematikou podania, ktorá je vo svojej podstate veľmi všeobecná, vo veľkej miere súvisí nastupujúca digitalizácia a elektronizácia slovenského súdnictva, vyjadrená v zákone č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente), ktorému bude venovaná väčšia

² ŠTEVČEK, Marek a kol. Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie. Praha: C. H. Beck, 2022. s. 224. ISBN 978-80-7400-876-4.

³ SVOBODA, Karel – ŠÍNOVÁ, Renáta – HAMULÁKOVÁ, Klára a kolektiv. Civilní proces. Obecná část a sporné řízení. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 432 s. ISBN 978-80-7400-279-3.

⁴ LÖWY, Alexandra – MEŇHARTOVÁ, Sandra. Právny záujem v kontexte inštitútu určovacej žaloby. In: Žalobné právo. Zborník z medzinárodného vedeckého kongresu Trnavské právnické dni 2020. Trnava: Právnická fakulta TU v Trnave, 2020 s. 199. ISBN 978-80-568-0234-2.

⁵ MOLNÁR, Peter – KOLVEKOVÁ, Viktória. Limity zmeny žaloby - zmena žaloby ako prostriedok „procesnej nedisciplinovanosti“? In: STUDIA IURIDICA Cassoviensia, Vol. 11, No.1 (2023). s. 20.

pozornosť predovšetkým s ohľadom na kvalifikovaný elektronický podpis. Skúmané budú aj aktuálne aplikačné problémy v otázke podpisu prílohy pri podanom odvolaní aj v kontexte tzv. blanketového odvolania a v otázke obligatórneho právneho zastúpenia a podpisu dovolania advokátom.

Právna úprava elektronického podania

Z hľadiska nášho príspevku bude nutné definovať, čo vlastne je v legálnom vymedzení elektronické podanie. CSP definuje podanie ako úkon určený súdu v § 123 ods. 1. Doterajší Občiansky súdny poriadok ani český Občanský soudní řád, pritom definíciu podania neobsahoval. CSP rozlišuje jednak podanie vo veci samej a podanie, ktoré nie je podaním vo veci samej.⁶ V ustanoveniach CSP nenájdeme doslovne upravený výraz „elektronické podanie“, ale iba popri všeobecných ustanoveniach o podaní, uvedenie jednotlivých foriem podania.⁷ Jednoznačne ale môžeme z dikcie zákona uviesť, že zákonodarca preferoval pri koncipovaní CSP písomnú formu podania, čo vylučuje iné formy.⁸ Podanie možno urobiť v listinnej alebo elektronickej podobe. Práve vo forme musíme hľadať odpoveď na otázku definície elektronického podania. Forma, v akej podobe je urobené podanie, vyjadruje aj jeho charakter. Primárne dôležité je rozlišovať nielen formu, ale aj spôsob doručovania. Tu treba poukázať na skutočnosť, že aj listinné podanie, môže byť doručené elektronicke, ale musia byť splnené podmienky vykonania zaručenej konverzie podľa zákona o e-Governmente, takže v konečnom dôsledku pôjde rovnako o elektronické podanie. Z toho môžeme dedukovať, že každé podanie, ktoré je doručené súdu elektronickými prostriedkami v elektronickej podobe, môžeme považovať za elektronické podanie. Dôležité je spomenúť, že tento pojem je zaužívaný aj v aplikačnej praxi súdov, takže

⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 123 [Podanie]. In: ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana, BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa, BAJÁNKOVÁ, Jana, TOMAŠOVIČ, Marek a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022. s. 482. ISBN 978-80-7400-909-9.

⁷ Podľa § 125 ods. 1 a 2 CSP, podanie možno urobiť písomne, a to v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe. Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva.

⁸ K uvedenej forme podania možno spomenúť uznesenie Najvyššieho súdu SR z 26. októbra 2023 sp. zn. 2Cdo/310/2021: „Úprava civilného sporového procesu účinná od 1. júla 2016 okrem iného sprísnila podmienky na podania určené súdu tým, že oproti skoršej úprave zanechala (opustila) inštitút podania urobeného ústne do zápisnice (a inak aj inštitút niekdajšieho telefaxového podania), ponechaného dnes ako alternatíva k podaniam vo formách približených vyššie výlučne v rámci mimosporového konania...”

ho môžeme považovať za ustálený pojem a inštitút,⁹ s ktorým pracujú súdy už pri svojej rozhodovacej činnosti.

Kvalifikovaný elektronický podpis ako prostriedok autorizácie

Písomná forma podania je zachovaná vždy, ak je právny úkon urobený elektronickými prostriedkami, pričom musí byť podpísaný kvalifikovaným elektronickým podpisom (ďalej aj „KEP“) alebo kvalifikovanou elektronickou pečatou.¹⁰ Pretože je KEP mimoriadne dôležitý pri elektronickom podaní, z hľadiska autorizácie takéhoto podania a predovšetkým osoby, ktorá ho podáva, je potrebné preskúmať tento inštitút aj z legálneho vymedzenia. Inštitút elektronického podpisu (a predovšetkým KEP) je z pohľadu práva EÚ zakotvený v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 910/2014 z 23. júla 2014 o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zrušení smernice 1999/93/ES. Toto nariadenie je známe predovšetkým pod názvom „Nariadenie eIDAS“ (čo v preklade znamená *electronic identification and services*). Jedným z cieľom tohto nariadenia je autentifikovať danú osobu.¹¹

Z technického hľadiska predstavuje elektronický podpis údaje, ktoré sú spracované v elektronickej podobe, a ktoré sú pripojené alebo logicky pridružené k iným údajom v elektronickej forme a ktoré podpisovateľ používa na podpisovanie. Daný elektronický podpis sa vzťahuje ku konkrétnej fyzickej osobe, ktorú autentifikuje. KEP¹² tak môžeme charakterizovať ako elektronický podpis s použitím kvalifikovaného zariadenia na vyhotovenie elektronického podpisu založené na kvalifikovanom certifikáte.¹³ Elektronickému podpisu nesmú byť odopierané právne účinky a nesmie byť odmietaný ako dôkazný prostriedok v súdnom konaní iba z dôvodu jeho elektronickej podoby, alebo že nespĺňa požiadavky na kvalifikované elektronické podpisy. V tomto prípade ide o uplatnenie princípu nediskriminácie, ktorý znamená, že ani obyčajnému a zdokonalenému elektronickému podpisu

⁹ K tomu pozri rozhodnutia Najvyššieho súdu SR napr. sp. zn. 5Cdo/78/2024, 5Cdo/61/2024, 1Cdo/104/2023, 1Cdo/29/2023, 6CdoPr/2/2025.

¹⁰ KUNDRÁT, Ivan. Elektronické právne úkony a ich doručovanie v pracovnoprávných vzťahoch. In: Právny obzor, roč. 106, č. 2 (2023). s. 83 – 84.

¹¹ SMEJKAL, Vladimír – KODL, Jindřich – UŘIČAŘ, Miroslav. Elektronický podpis podle nařízení eIDAS. In: Revue pro právo a technologie. roč. 6, č. 11 (2015). s. 191.

¹² Legálnu definíciu KEP nájdeme v Nariadení eIDAS v článku 3 ods. 12: „Kvalifikovaný elektronický podpis je zdokonalený elektronický podpis vyhotovený s použitím kvalifikovaného zariadenia na vyhotovenie elektronického podpisu a založený na kvalifikovanom certifikáte pre elektronické podpisy.“

¹³ FRIEDRICH, Martin – SEMANOVÁ, Martina. Vybrané aspekty elektronického podpisovania a elektronickej kontraktácie 1. časť Elektronické podpisovanie. In: bulletin slovenskej advokácie, č. 9–10, (2022). s. 7.

nesmú byť odopierané právne účinky.¹⁴ Elektronický podpis sa používa ako všeobecný pojem, pretože digitálny podpis získal konkrétny technický význam vo forme použitia techník asymetrického šifrovania na overenie totožnosti odosielateľa elektronického dokumentu a samotného dokumentu.¹⁵

V otázke KEP-u je relevantným právnym predpisom už spomenutý zákon o e-Governmente z roku 2013. Priamo vo svojich ustanoveniach nevymedzuje, čo je KEP, ale v dostatočnej miere na neho odkazuje.¹⁶ Pri § 23 zákona o e-Governmente uviedol Ústavný súd SR v uznesení z 25. mája 2021 sp. zn. I. ÚS 223/2021, že „...Pri elektronickej forme podania vo veci samej platí, že ak toto nie je autorizované podľa § 23 ods. 1 zákona o e-Governmente, súd naň od počiatku neprihliada ako na podanie písomné a to, aby ho súd začal za takéto považovať, môže dosiahnuť ten, kto ho podáva jedine tým, že ho v lehote do 10 dní od odoslania neautorizovaného elektronického podania, podá znova ako autorizované elektronické podanie alebo ho dodatočne doručí v 10-dňovej lehote v písomnej podobe.“

V súvislosti s KEP je potrebné spomenúť aj zákon č. 272/2016 Z. z. o dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnkov (zákon o dôveryhodných službách).

Problematika elektronických podaní a KEP-U je pomerne aktuálna aj v dnešnej dobe, pričom sa v aplikačnej praxi objavujú a hlavne opakujú určité právne problémy. Predovšetkým ide o proces doručovania a autorizácie elektronických podaní a s tým súvisiacim podpisom takéhoto podania. V nasledujúcich častiach sa budeme venovať vybraným aktuálnym aplikačným problémom, ktoré vznikli v kontexte elektronického podania alebo KEP-u v relevantnej praxi podaných dovolaní pred Najvyšším súdom SR ako dovolacím súdom v civilnom konaní podľa CSP. Z nášho pohľadu ide o mimoriadne dôležitý aspekt, nakoľko Najvyšší súd SR nielen rozhoduje svojou činnosťou o podaných dovolaniach, ale prostredníctvom tejto činnosti aj kreuje ustálenú rozhodovaciu prax. Tú kreuje veľký senát, ktorý popri vytváraní judikatúry je platformou aj na zjednocovanie odlišných názorov jednotlivých senátov Najvyššieho súdu SR.¹⁷

¹⁴ ANDRAŠKO, Jozef. Zdokonalený elektronický podpis ako uznaný spôsob autorizácie a jeho účinky rovnocenné s vlastnoručným podpisom. Právna analýza z Projektu APVV-17-0403. Vplyv vzájomného uznávania prostriedkov elektronickej identifikácie na elektronické služby verejnej správy. 2021 [online]. s. 10. Dostupné na internete: <https://comeniusvyskum.flaw.uniba.sk/wp-content/uploads/2022/05/APVV-Analyza-Uznany-sposob-autorizacie-final.pdf>.

¹⁵ CHRISTOPHER, Reed. Legally Binding Electronic Documents: Digital Signatures and Authentication. In: The International Lawyer 35, no. 1 (2001). s. 92.

¹⁶ Zákon o e-Governmente odkazuje na používanie KEP-u predovšetkým v § 23 pri autorizácii a preukazovaní oprávnenia konať v mene inej osoby.

¹⁷ LÖWY, Alexandra. Veľký senát a ustálená prax. In: Právny obzor. roč. 105, č. 2 (2022) s. 98.

Odvolanie ako elektronické podanie

Odvolanie môžeme vymedziť ako univerzálny riadny opravný prostriedok, ktorý možno podať proti rozsudkom i uzneseniam, pokiaľ to zákon nevyklučuje. Odvolanie slúži na prieskum rozhodnutia súdu prvej inštancie.¹⁸ Právna veda začleňuje odvolanie do tzv. neúplného apelačného systému opravných prostriedkov.¹⁹ Pri odvolacom konaní môžeme vo všeobecnosti hovoriť ako o písomnom konaní.²⁰

Pomerne aktuálnym a dosť častým problémom pri elektronických podaniach doručovaných súdu, predovšetkým pri odvolaniach, je ich autorizácia. V rámci dovolacieho prieskumu sa primárne od roku 2023 začali hromadiť dovolania v otázke podpis odvolania. Skutkový stav bol pomerne koherentný, bolo podané odvolania elektronicky na predpísanom (vzorovom) formulári podpísane KEP-om, odvolacie dôvody boli uvedené v prílohe, ktorá nebola podpísaná.²¹ Do prijatia rozhodnutia č. R 50/2024, rozhodoval Najvyšší súd SR rozdielne v danej veci. V samotnej podstate veci sa posudzovalo, či nejde o tzv. blanketové odvolanie.

Blanketové odvolanie je odvolanie bez uvedenia odvolacích dôvodov (neúplné odvolanie). Občiansky súdny poriadok umožňoval, aby účastník konania (odvolateľ) podal proti rozhodnutiu súdu v prvom stupni blanketové odvolanie.²² Podľa súčasnej právnej úpravy CSP už takýto postup nie je možný. Najvyšší súd SR v rozhodnutí R 61/2023 uviedol, že aj v prípade blanketového odvolania musia byť preskúmané procesné podmienky.²³ Problémom pri blanketových odvolaniach zostáva fakt, že odvolacie súdy takto môže jednoducho odmietnuť doručené odvolanie bez jeho meritórneho prejednania, nakoľko nie sú splnené zákonné podmienky, jednak môže nastať situácia, že nebude odvolanie doplnené v požadovanej lehote, alebo je tu otázka autorizácie tohto „odvolania“, ktoré zase nespĺňa požadované náležitosti zákona o e-Governmente pri elektronickom podpisovaní.

Najvyšší súd SR v prípade dovolania, ktorého meritom bolo odvolanie matky doručené súdu ako neautorizovaná príloha autorizovaného elektronického podania,

¹⁸ MAZÁK, Ján a kolektív: Základy občianskeho procesného práva. 3. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2007. 809 s. ISBN 978-80-8078-145-3.

¹⁹ ŠTEVČEK, Marek a kolektív: Prednášky a texty z (nového) civilného procesu. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017. s. 113. ISBN 978-80-89603-51-0.

²⁰ ATKIN, Justice. Appeal in English Law. In: The Cambridge Law Journal 3, no. 1 (1927). s. 8.

²¹ K tomu pozri rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/29/2023, 2Cdo/2/2023, 6CdoPr/2/2025.

²² ČENTÍK, Tomáš. Niekoľko postrehov k blanketovému odvolaniu podľa OSP. 2014 [online]. Dostupné na internete: <https://www.ulpianus.sk/blog/8547>.

²³ Podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR z 8. novembra 2023 sp. zn. 1VCdo/2/2023, zverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR pod č. R 61/2023: „...aj v prípade blanketového odvolania je odvolací súd povinný z úradnej moci rozhodnutie súdu prvej inštancie preskúmať v rozsahu, či boli splnené procesné podmienky (§ 380 ods. 2 CSP). Uviedol, že bude vždy povinnosťou odvolacieho súdu v zmysle uvedeného zákonného imperatívu, zdublikovaného v ustanovení § 380 ods. 2 CSP aj v prípade tzv. blanketového odvolania skúmať procesné podmienky, tak ako to má toto ustanovenie na mysli.“

(vo svojej podstate išlo o blanketové odvolanie) rozhodol v konaní pod sp. zn. 9CdoR/7/2024 tak, že dovolanie odmietol. Odvolával sa pritom na ustanovenia zákona o e-Governmente o zákonnej podmienky autorizácie elektronického podania.²⁴ Môžeme tvrdiť, že toto rozhodnutie patrilo k menšinovým vzhľadom na rozhodovaciu činnosť dovolacieho súdu a väčšinovo bolo rozhodnutie odvolacieho súdu zrušené a vrátené príslušnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (napr. 1Cdo/29/2023, 2Cdo/2/2023, 6CdoPr/2/2025). Predovšetkým svoju argumentáciu odôvodnenia čerpali z rozhodnutia č. R 50/2024, v ktorom Najvyšší súd SR judikoval, že KEP jednoznačne verifikoval osobu, ktorá odvolanie podávala, čím sa dosiahol zákonom sledovaný účel.²⁵ Záverom môžeme jednoznačne konštatovať, že pri skúmaní elektronického podania vo forme odvolania, ktoré bolo predmetom dovolacích konaní, je potrebné sledovať účel zákonných ustanovení zákona o e-Governmente, teda autorizáciu a autentifikáciu osoby prostredníctvom elektronických prostriedkov. Rozhodne cieľom zákonodarcu nebolo bezbreho odmietat' elektronické podania pri ich prieskume iba na základe doslovne formalistického chápania dikcie zákona. Pri takomto striktnom výklade by sme mohli dospieť až k tomu, že bude porušené právo na spravodlivý súdny proces a spravodlivé súdne konanie, čo rozhodne v našom právnom poriadku nie je žiadúce.

Problematika KEP-u a povinného zastúpenia v dovolacom konaní

Fyzické a právnické osoby sa môže zastúpiť prostredníctvom právneho zástupcu. Všeobecnú hmotnoprávnú úpravu zastúpenia nájdeme v § 22 zákona č. 40/1964 Zb.

²⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24. marca 2025 sp. zn. 9CdoR/7/2024: „Absentuje tak v danom prípade zákonná podmienka samotného vzniku podania v zmysle § 23 ods. 1 zákona o e-Governmente, na ktoré sa potom hľadí akoby nikdy nevzniklo. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na nález ústavného súdu II. ÚS 442/2021-41: *Podmienka zaručeného elektronického podpisu odvolania ako prílohy elektronického podania vyplýva najmä z § 23 ods. 1, § 24 ods. 5, ako aj § 25 zákona o e-Governmente. Ústavný súd v uznesení II. ÚS 220/2023-10 tiež konštatoval, že „len formulár obsahujúci text podania vo veci samej podpísaný kvalifikovaným elektronickým podpisom je riadnym elektronickým podaním. Pokiaľ elektronický formulár neobsahuje odôvodnenie podania, bude považovaný iba za „sprievodný list“, hoci aj kvalifikovane elektronicky podpísaný.“*

²⁵ Podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR z 28. júna 2024 sp. zn. 4Obdo/19/2023, zverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR pod č. R 50/2024: „Odvolanie podané elektronicky z elektronickej schránky strany sporu na predpísanom formulári podpísanom kvalifikovaným elektronickým podpisom, ktoré obsahuje dôvody odvolania len v pripojenej prílohe, na ktorú vo formulári výslovne odkazuje, avšak ktorá nebola osobitne podpísaná kvalifikovaným elektronickým podpisom strany sporu, sa nedá bez ďalšieho (t.j. bez posúdenia obsahu pripojenej prílohy) považovať za odvolanie podané bez odvolacích dôvodov. Kvalifikovaný elektronický podpis na odvolacom formulári a vo formulári výslovný odkaz na pripojenú, hoci osobitne neautorizovanú prílohu, jednoznačne verifikoval osobu, ktorá odvolanie podávala, čím sa dosiahol zákonom sledovaný účel a kvalifikovaný elektronický podpis dal elektronickému formuláru podobu, na ktorú súd musí prihliadnuť ako na podanie písomné, vrátane k nemu pripojených príloh.“

Občiansky zákonník, pričom z tohto zastúpenia vznikajú konkrétne práva a povinnosti zastúpenému.²⁶ Obligatórne zastúpenie v civilnom procese predstavuje jednu z procesných podmienok na strane strán sporu. Procesnoprávnu úpravu zastúpenia nájdeme v §90 CSP, pričom v súvislosti s dovolaním je relevantný § 429, kde je upravené tzv. obligatórne zastúpenie v dovolacom konaní.

Podmienka obligatórneho (povinného) zastúpenia sa viaže už na samotné podanie dovolania a musí byť splnená počas celého dovolacieho konania. Vzťahuje sa však iba na stranu dovolateľa. V prípadoch, kedy CSP vyžaduje obligatórne zastúpenie, vždy pôjde o zastúpenie advokátom. Z hľadiska tohto vymedzenia je možné tvrdiť, že tejto právnickej profesii patrí v oblasti obligatórneho zastúpenia v civilnom procese monopol. Zastupovanie v súdnych konaniach predstavuje výkon advokácie podľa zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.²⁷

V súdnej praxi sa vyskytovala zásadná otázka, či musí dovolanie podať len advokát alebo ho môže podať aj advokátsky koncipient. Súdna prax sa ustálila na závere, že advokátsky koncipient nie je oprávnenou osobou na podanie dovolania. Pre identifikáciu osoby, ktorá dovolanie podané v elektronickej forme spísala a podpísala, je rozhodujúci KEP, ktorým bolo dovolanie autorizované. Pri posúdení nesplnenia zákonnej podmienky vyžadovanej v ustanovení § 429 ods. 1 CSP dovolacím súdom v prípade dovolania podaného v elektronickej forme je rozhodujúce, ktorej osobe patrí KEP použitý na autorizáciu podaného dovolania. Pokiaľ je touto osobou advokátsky koncipient, nejde o postup súladný s § 429 CSP.²⁸ V prípade, že bolo dovolanie podpísané a spísané samotným advokátskym koncipientom, ide v tomto prípade o neodstrániteľnú podmienku konania.²⁹

Otázka spísania a podpisu dovolania rezonuje v právnej praxi aj v súčasnosti. Dôkazom je pomerne aktuálne uznesenie Ústavného súdu SR z 23. júna 2025 č. k. PLz. ÚS 3/2025-8 vo veci zjednotenia právneho názoru vysloveného v uznesení č. k. I.

²⁶ MAUKŠ, Dávid. § 22 [Zástupca]. In: DUFALOVÁ, Lenka a kol. Občiansky zákonník. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2025. s. 54. ISBN 978-80-8232-062-9.

²⁷ MEŇHARTOVÁ, Sandra. Obligatórne zastúpenie v civilnom procese v kontexte slovenskej a rakúskej právnej úpravy. In: PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II, (2020). Sekcia súkromného práva s. 116.

²⁸ BAJÁNKOVÁ, Jana – GEŠKOVÁ, Katarína. § 429 [Povinné zastúpenie dovolateľa]. In: ŠTEVČEK, Marek – FICOVÁ, Svetlana – BARICOVÁ, Jana – MESIARKINOVÁ, Soňa – BAJÁNKOVÁ, Jana – TOMAŠOVIČ, Marek a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022. s. 1596. ISBN 978-80-7400-909-9.

²⁹ Podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR z 27. novembra 2019 sp. zn. 3Obdo/96/2019, zverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov SR pod č. R 49/2020: „Ak bolo dovolanie podané elektronickými prostriedkami autorizované kvalifikovaným elektronickým podpisom advokátskeho koncipienta, nie je splnená zákonná podmienka spísania a podpisania dovolania advokátom v zmysle ustanovenia § 429 ods. 1 CSP.“

ÚS 311/2021-23 a odlišného právneho názoru vysloveného v konaní pod sp. zn. III. ÚS 445/2024. V konaniach pod sp. zn. I. ÚS 311/2021 a sp. zn. I. ÚS 484/2019 bolo dovolanie podpísané a podané koncipientom, pričom Ústavný súd SR odmietol predmetné ústavné sťažnosti. V konaní pod sp. zn. I. ÚS 311/2021 uviedol Najvyšší súd SR pri odmietnutí dovolania, že v danej veci nebolo súdu prvej inštancie doručené podanie v listinnej podobe, pričom elektronicky bolo podanie vyhotovené s autorizáciou nezodpovedajúcou požiadavke na náležitosti mimoriadneho opravného prostriedku, akým je dovolanie. Pre naplnenie požiadavky podľa § 429 CSP, je nevyhnutné listinu zároveň advokátom podpísať tak, ako to predpokladá všeobecná úprava náležitostí písomného právneho úkonu. V prípade, že ide o dovolanie podané elektronicky, musí takéto podanie zodpovedať požiadavke jednoty obsahu a podpisu vyhotoveného výlučne. Pre identifikáciu osoby, ktorá dovolanie podané v elektronickej forme spísala a podpísala, je rozhodujúci KEP, ktorým bolo dovolanie autorizované. Preto aj pri posúdení nesplnenia zákonnej podmienky vyžadovanej v § 429 ods. 1 CSP v prípade dovolania podaného v elektronickej forme je rozhodujúce, ktorej osobe patrí kvalifikovaný elektronický podpis použitý na autorizáciu podaného dovolania. Ústavný súd SR považoval konanie dovolacieho súdu za súladné s výkladom § 429 CSP aj s odkazom na rozhodnutie R 4/2020.³⁰ V prípade konania sp. zn. I. ÚS 484/2019 išlo o obdobnú argumentáciu.

V prípade konania pod sp. zn. III. ÚS 445/2024 išlo o mierne odlišný skutkový stav. Dovolanie bolo podpísané a odoslané zamestnankyňou advokátskej kancelárie a nie advokátskym koncipientom. Ústavný súd SR túto sťažnosť prijal na ďalšie konanie. V zjednocovacom uznesení uvedenom vyššie vyjadril Ústavný súd SR názor, že nebolo porušené právo na spravodlivé súdne konanie a súdnu ochranu tým, že dovolací súd odmietol uvedené dovolania z dôvodu nedostatku podmienky dovolacieho konania, a to nedostatok v otázke podpisu KEP-om. Z hľadiska výkladu § 429 ods. 1 CSP uviedol, že toto ustanovenie je vo vzťahu lex specialis k zákonu e- Governmente a zákonu o Advokácii, ktoré vystupuje ako lex generalis, pričom tento prísnejší režim je predpokladaný zákonodarcom pri dovolaní ako mimoriadnom opravnom prostriedku.³¹ K predmetnému zjednocovaciemu uzneseniu Ústavného súdu SR, bolo vydané tromi sudcami odlišné stanovisko z dňa 23. júna 2025 pod sp. zn. PLz. ÚS

³⁰ Uznesenie Ústavného súdu SR z 4. augusta 2021 sp. zn. I. ÚS 311/2021.

³¹ Podľa uznesenia Ústavného súdu SR z 23. júna 2025 č. k. PLz. ÚS 3/2025-8: „...Analýzou relevantnej právnej úpravy však ústavný súd dospel k záveru, že právna úprava obsiahnutá v § 429 ods. 1 CSP má vo vzťahu k zákonu e-Governmente a zákonu o advokácii postavenie lex specialis...CSP vo vzťahu k zákonu o e-Governmente a zákonu o advokácii, ktoré upravujú otázku zastúpenia vo všeobecnej rovine, zakotvuje prísnejšie, resp. osobitné podmienky vo vzťahu k dovolaciemu konaniu. Preto použitím interpretačnej zásady lex specialis derogat legi generali možno dospieť k záveru, že pokiaľ § 429 ods. 1 CSP ako špeciálny predpis obsahuje odlišnú právnu úpravu, má prednosť pred všeobecným zákonom.“

3/2025. Vo svojej podstate súhlasia s prijatím uznesením, ale podotýkajú, že je možný aj ďalší výklad s aplikáciou § 89 ods. 3 CSP.³²

Zmyslom a konceptom prijatia súčasného dovolania za účinnosti CSP, bolo predovšetkým upustiť od myšlienky dovolania ako „ďalšieho odvolania“, kedy by Najvyšší súd SR ako dovolací súd v civilnom konaní, preskúmaval všetky procesné vady a zároveň aj skutkový stav, ale CSP poňal dovolanie ako mimoriadny prostriedok aplikovateľný na nápravu najzávažnejších procesných pochybení. Preto je opodstatnený prísnejší režim uvedený v § 429 CSP a aj samotný koncept obligatórneho zastúpenia, ktorý je do istej miery vyjadrením profesionalitu dovolacieho konania, kedy nemajú byť preskúmané vady konania na základe neodborných podaní dovolateľov. Dovolanie spísané osobou, ktorá spĺňa podmienky zápisu do Slovenskej advokátskej komory, tak dáva záruku dostatočného odborného rámca podaného dovolania, čím sa do istej miery znižuje aj počet „zbytočných“ dovolaní, ktoré sa odmietajú ako neprípustné. K otázke spísania podania a jeho podpísania nesúhlasíme s odlišným stanoviskom k zjednocovaciemu uneseniu Ústavného súdu SR. Vo svojej podstate je správny výklad § 89 ods. 3 CSP, kedy môže advokát splnomocniť ďalšiu osobu na zastupovanie, avšak účelom § 429 CSP pri povinnom zastúpení, je predovšetkým odbornosť dovolania a prieskum iba najzávažnejších procesných pochybení. Tento zámer je realizovaný prostredníctvom povinného zastúpenia advokátom. Pri spísaní, resp. podpise dovolania koncipientom, teda právnikom, ktorý ašpiruje svojou praxou a skúsenosťami na pozíciu advokáta, tento zámer zákonodarcu nemôže byť dodržaný, pretože chýba formálna odbornosť naplnená až aktom splnenia zákonných podmienok, aby mohla byť daná osoba považovaná za advokáta. Rovnako tento zámer nie je naplnený pri spísaní a podpise dovolania zamestnancom advokátskej kancelárie.

Záver

Elektronické podanie môžeme charakterizovať ako procesný úkon strany v konaní smerovaný voči súdu alebo stranám navzájom, ktorý je uskutočnený elektronickými prostriedkami, resp. je v tzv. elektronickej podobe a ktorý sa autorizuje podľa príslušných právnych predpisov upravujúcich autorizáciu a autentifikáciu takehoto podania. Vo všeobecnosti možno dospieť k záveru, že možnosť elektronického podania v civilnom konaní vo svojej podstate zlepšuje prístup účastníkov k

³² Podľa odlišného stanoviska z 23. júna 2025 sp. zn. PLz. ÚS 3/2025: „Je teda zrejmé a z povahy vzťahu advokáta a jeho koncipienta, prípadne iného zamestnanca úplne prirodzené, ak advokát na jednotlivé úkony splnomocní svojho advokátskeho koncipienta alebo iného zamestnanca; zodpovednosť za kvalitu úkonov však nesie advokát sám. Za takýto samostatný úkon možno považovať aj podpísanie a podanie dovolania elektronickými prostriedkami. Použitie len pojmu advokát v § 429 ods. 1 CSP nemožno vykladať tak, že na podanie dovolania advokátom sa nevzťahujú ustanovenia o zastúpení podľa § 89 a nasl. CSP. Právna úprava dovolania a konania o ňom totiž použitie týchto ustanovení nevylučuje.“

spravodlivému súdnemu konaniu, keďže umožňuje flexibilnú komunikáciu so súdom odkiaľkoľvek a napĺňa princíp hospodárnosti a efektívnosti konania, avšak súčasne vytvára aj nové bariéry, predovšetkým pri autorizácii a autentifikácii podaní, kde príliš formalistický prístup môže viesť až k odmietaniu procesných úkonov a ohrozeniu alebo porušeniu práva na súdnu ochranu. Možný formalizmus by sme našli aj v rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR pri elektronickom podaní, avšak náprava bola uskutočnená rozhodnutím zverejneným v zbierke stanovísk. Kvalifikovaný elektronický podpis dnes predstavuje pomerne frekventovaný prostriedok autorizácie v rámci elektronickej autorizácie a autentifikácie. Ako sme v príspevku uviedli, sú s ním spojené aplikačné problémy predovšetkým pri elektronických podaniach odvolaní a dovolaní. Úlohou zákonodarcu *de lege ferenda* v otázke elektronického podpisu a elektronických podaní, bude predovšetkým zvládnuť výzvy budúcnosti, kam patrí aj možná náhrada alebo doplnenie kvalifikovaného elektronického podpisu inými formami overenia identity a autorizácie, čím by sa rozšírila dostupnosť autorizácie, no zároveň tu existuje riziko zneužitia modernými technológiami, najmä v dôsledku rozvoja umelej inteligencie a deepfake praktík, čo si vyžiada dôsledné nastavenie právnych a technických záruk.

Zoznam použitej literatúry

1. ANDRAŠKO, Jozef. Zdokonalený elektronický podpis ako uznaný spôsob autorizácie a jeho účinky rovnocenné s vlastnoručným podpisom. Právna analýza z Projektu APVV-17-0403. Vplyv vzájomného uznávania prostriedkov elektronickej identifikácie na elektronické služby verejnej správy. 2021 [online]. 28 s. Dostupné na internete: <https://comeniusvyskum.flaw.uniba.sk/wp-content/uploads/2022/05/APVV-Analyza-Uznany-sposob-autorizacie-final.pdf>.
2. ATKIN, Justice. Appeal in English Law. In: The Cambridge Law Journal 3, no. 1 (1927). s. 1 – 9.
3. BAJÁNKOVÁ, Jana – GEŠKOVÁ, Katarína. § 429 [Povinné zastúpenie dovolateľa]. In: ŠTEVČEK, Marek – FICOVÁ, Svetlana – BARICOVÁ, Jana – MESIARKINOVÁ, Soňa – BAJÁNKOVÁ, Jana – TOMAŠOVIČ, Marek a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022. s. 1594 - 1603. ISBN 978-80-7400-909-9.
4. ČENTÍK, Tomáš. Niekoľko postrehov k blanketovému odvolaniu podľa OSP. 2014 [online]. Dostupné na internete: <https://www.ulpianus.sk/blog/8547>.
5. FRIEDRICH, Martin – SEMANOVÁ, Martina. Vybrané aspekty elektronického podpisovania a elektronickej kontraktácie 1. časť Elektronické podpisovanie. In: bulletin slovenskej advokácie, č. 9–10 (2022). 6 – 15 s..
6. CHRISTOPHER, Reed. Legally Binding Electronic Documents: Digital Signatures and Authentication. In: The International Lawyer 35, no. 1 (2001). s. 92.

7. KUNDRÁT, Ivan. Elektronické právne úkony a ich doručovanie v pracovnoprávných vzťahoch. In: Právny obzor, roč. 106, č. 2 (2023). s. 83–98.
8. LÖWY, Alexandra – MEŇHARTOVÁ, Sandra. Právny záujem v kontexte inštitútu určovacej žaloby. In: Žalobné právo. Zborník z medzinárodného vedeckého kongresu Trnavské právnické dni 2020. Trnava: Právnická fakulta TU v Trnave, 2020. s. 199 – 207. ISBN 978-80-568-0234-2.
9. LÖWY, Alexandra. Veľký senát a ustálená prax. In: Právny obzor, roč. 105, č. 2 (2022) s. 95 – 111.
10. MAUKŠ, Dávid. § 22 [Zástupca]. In: DUFALOVÁ, Lenka a kol. Občiansky zákonník. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2025. s. 54 – 56. ISBN 978-80-8232-062-9.
11. MAZÁK, Ján a kolektív: Základy občianskeho procesného práva. 3. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2007. 809 s. ISBN 978-80-8078-145-3.
12. MEŇHARTOVÁ, Sandra. Obligatórne zastúpenie v civilnom procese v kontexte slovenskej a rakúskej právnej úpravy. In: PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II, (2020). Sekcia súkromného práva s. 113 – 124.
13. MOLNÁR, Peter – KOLVEKOVÁ, Viktória. Limity zmeny žaloby - zmena žaloby ako prostriedok „procesnej nedisciplinovanosti“? In: STUDIA IURIDICA Cassoviensia, Vol. 11. No.1 (2023). s. 19 – 30
14. Odlišné stanovisko z 23. júna 2025 sp. zn. PLz. ÚS 3/2025
15. SMEJKAL, Vladimír – KODL, Jindřich – UŘIČAŘ, Miroslav. Elektronický podpis podle nařízení eIDAS. In: Revue pro právo a technologie, roč. 6, č. 11 (2015). s. 189 – 235.
16. SVOBODA, Karel – ŠÍNOVÁ, Renáta – HAMULÁKOVÁ, Klára a kolektiv. Civilní proces. Obecná část a sporné řízení. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 432 s. ISBN 978-80-7400-279-3.
17. ŠTEVČEK, Marek a kol. Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie. Praha: C. H. Beck, 2022. 594 s. ISBN 978-80-7400-876-4.
18. ŠTEVČEK, Marek a kolektív. Prednášky a texty z (nového) civilného procesu. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017. 146 s. ISBN 978-80-89603-51-0.
19. Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24. marca 2025 sp. zn. 9CdoR/7/2024.
20. Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 26. októbra 2023 sp. zn. 2Cdo/310/2021
21. Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 27. novembra 2019 sp. zn. 3Obdo/96/2019, zverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR pod č. R 49/2020.
22. Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 28. júna 2024 sp. zn. 4Obdo/19/2023, zverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR pod č. R 50/2024.
23. Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 8. novembra 2023 sp. zn. 1VCdo/2/2023, zverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR pod č. R 61/2023.
24. Uznesenie Ústavného súdu SR z 4. augusta 2021 sp. zn. I. ÚS 311/2021.
25. Uznesenie Ústavného súdu SR z 23. júna 2025 č. k. PLz. ÚS 3/2025-8.

26. ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 123 [Podanie]. In: ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana, BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa, BAJÁNKOVÁ, Jana, TOMAŠOVIČ, Marek a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022. s. 481 – 484. ISBN 978-80-7400-909-9.

Kontaktné údaje

JUDr. Matúš Jurena

matus.jurena@nsud.sk, matusjurena@gmail.com

Najvyšší súd Slovenskej republiky, Občianskoprávne kolégium,

Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Katedra občianskeho práva